

Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Ο μεγαλύτερος θρίαμβος της φωτογραφίας είναι αναντιρρήτως ή εφαρμογή της εις την προσωπογραφίαν. Τοῦτο εἶναι μὲν αὐταπόδεικτον, ἀποδεικνύεται ὅμως καὶ φαινότερον ἐκ τοῦ ὅτι οἱ ἐριμύτεροι πολέμιοι τῆς φωτογραφίας ὑπῆρξαν ἀνέκαθεν οἱ ζωγράφοι—προσωπογράφοι, οἵτινες κατ' ἀρχὰς ἐσάρκαζον τοὺς πρώτους ἐπιχειρήσαντας τὴν προσωπογραφίαν φωτογράφους μὲ πρόθεσιν ν' ἀποθαρρύνωσι αὐτοὺς εἰσενεῖ προβλεπόντες τὰς εἰς τὸν κλάδον τοῦτον τῆς φωτογραφίας εἰς τὸ μέλλον γενησεμένας κατακτῆσεις, εἰς βάρος τῆς ζωγραφικῆς πάντοτε.

Ἡ φωτογραφικὴ τέχνη, δι' ἣν ὁ Niépce ἀφίερωσεν εἴκοσιν ὁλόκληρα ἔτη τῆς ζωῆς του, ἡ κατὰ τὸ φαινόμενον εὐκολωτάτη καὶ εἰς πάντας προσιτὴ εἶναι ἐν τῇ πραγματικότητι πηγὴ ἀδιεξόδων δυσχερειῶν. Ἀληθῶς, αἱ θελκτικαὶ ἐν τῇ φύσει εἰκόνες, ἃς ὁ φωτογράφος φαντάζεται ὅτι δύναται ἀκόπως ν' ἀποτυπώσῃ δὲν ἀποδίδονται ὑπὸ τοῦ σκοτεινοῦ θαλάμου παρὰ μὲ ὅψιν ἐντελῶς παρηλλαγμένην, πολὺ ἀπέχουσιν τοῦ νὰ ἔχῃ καλλιτεχνικὰς ἀξιώσεις. Τοῦτο δὲ λεκτέον πολὺ περισσότερον προκειμένου περὶ προσωπογραφίας διὰ τῆς φωτογραφίας ἐκτελουμένης.

Ὁ φωτογράφος φθάνει μὲν εὐκόλως διὰ τῆς πράξεως εἰς σχετικὴν ἐπιτυχίαν ἀποκτῶν διὰ τῆς πείρας ἐπιδεξιότητα μόνον, ἀλλὰ δὲν ἔχει ἀρκούσαν ἀντίληψιν τῆς τέχνης, ὅπως ἐννεύσῃ τοῦλάχιστον ὅτι τὰ ἔργα του οὐδεμίαν ἀξίαν καλλιτεχνικὴν κέκτηνται. Τοῦτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸν ἀπομακρύνει τῆς οδοῦ, ἥτις θ' ἀποκαθίστα αὐτὸν βραδύτερον καλλιτέχνην φωτογράφον.

Αἱ πραγματικαὶ δυσχερεῖαι ἄρχονται ἀπὸ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ὁ φωτογράφος κατόρθωσεν νὰ ἐργάζεται ἀμέμπτως ὑπὸ τεχνικὴν ἔποψιν, διότι τότε μόνον κυρίως ἄρχεται τὸ κεφάλαιον τῆς ἐφαρμογῆς τῆς καλλιτεχνίας· ἀλλὰ δυστυχῶς οὔτε τὰ δέκατον τῶν ἀσχολουμένων εἰς τὴν φωτογραφίαν ἠδυνήθη νὰ ὑπερβῇ τὰ ὅρια τοῦ ἀπλοῦ μηχανικοῦ φωτογράφου· εὐνόητον ἄλλως τε, ὅτι ὀλίγιστοι εἶναι ἐφωτισμένοι μὲ τὰ προαπαιτού-

μενα κεφάλαια, ὅπως ἀντικρύσωσι καὶ τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς τελειοποιήσεως, μάλιστα ἀφ' οὗ δὲν πρόκειται πλέον περὶ μηχανικῆς ἐργασίας.

Παρ' ὅλα ταῦτα γενικὴ ἐπικρατεῖ ἰδέα, ὅτι τὸ φωτογραφεῖν εἶναι εὐκόλον πρᾶγμα· τοῦτο ἴσως εἶναι ἀληθές μέχρις ὀρισμένου σημείου, ἀλλὰ πέραν τοῦ σημείου τούτου ἄρχεται τὸ ἀπροχώρητον διὰ τοὺς πλείστους. Ὑπάρχουσιν οἱ, οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι εἰς θέσιν καὶ ν' ἀντιληφθῶσι, πόσον εἶναι δύσκολον νὰ ἐπιτύχῃ τις ἐν τῇ φωτογραφικῇ, καὶ τοῦτο, διότι οὐδέποτε ἡσχολήθησαν εἰς αὐτήν. Ἄλλοι πάλιν ὁμολογοῦσι μὲν, ὅτι μόνον ὁ φωτογράφος ἐκεῖνος, ὅστις κατέγεινε σοβαρῶς ἐπὶ ὁλόκληρα ἔτη εἰς τὴν τέχνην του κατορθώνει νὰ ἐπιτύχῃ ἔργα τέλεια, δὲν εἶναι ὅμως εἰς θέσιν νὰ ὑπολογίσωσι τὰς πολυειδεῖς καὶ πολυπληθεῖς ἐρεῦνας του καὶ ἀποτυχίας, οὔτε τὰς ἀνυπερβλήτους δυσκολίας, ἃς ἐδούκμασε διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο. Δυστυχῶς οἱ πλείστοι τῶν φωτογράφων τῆς σήμερον τὴν φωτογραφικὴν τέχνην ἀπλῶς ὡς βιοποριστικὸν μέσον μετερχόμενοι, ἀποβλέπουν μόνον εἰς τὸ νὰ ἐκμάθωσι ταχέως καὶ εὐκόλως ὅ,τι εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖον νὰ γνωρίζῃ τις διὰ νὰ κάμῃ μηχανικῶς ἐν ἀρνητικὸν καὶ φωτογραφικὰ ἀντίτυπα, ὁμοιωρύντες δὲ καλλιτεχνικῆς ἰδιοφυίας καὶ μερφώσεως παραμελοῦσιν ἐντελῶς τὴν καλλιτεχνικὴν ἐκπαίδευσιν, ἥτις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τελειώνει δι' αὐτοὺς εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, θὰ ἦτο δὲ ὀρθότερον νὰ εἴπῃ τις ὅτι οὐδέποτε αὕτη ἤρχισεν. Ταῦτα ὅμως ἤρκεσαν, εἰς τὸ νὰ ὑποτιμῇσιν τὴν φωτογραφίαν εἰς τὰ πνεύματα τῶν αὐστηρῶν τῆς ἀληθοῦς τέχνης κριτῶν.

Τὸ φωτογραφεῖν ἀπέχει πόρρω τοῦ νὰ ἦναι αὐτομάτος ἐνέργεια καὶ οὐδὲν πλέον. Ἡ καλλιτεχνία καὶ ἡ ἐπιστήμη ἔχουσιν ἀναπόσπαστον μέρος ἐν τῇ φωτογραφίᾳ, ἡ μὲν καλλιτεχνία ἐν τῷ ἐκλογῇ καὶ ἐπιτηδεῖα διατάξῃ τοῦ καταλήλου πρὸς φωτογράφησιν ἀντικειμένου, ἡ δὲ ἐπιστήμη ὑποδεικνύουσα τὰ μέσα, ἅτινα δεόν νὰ μεταχειρισθῶμεν, ὅπως ἀσφαλῶς ἐπιτύχωμεν τὸ προσδοκώμενον ἀποτέλεσμα.

Ἡ φωτογραφία, ἥτις κατὰ πρῶτον ἐθεωρήθη ἀπλῶς καὶ μόνον ὡς θαυμασία μέθοδος ἀναπαραστάσεως, μετέπειτα δὲ ἐχρησίμευσεν ὡς ὄργανον ἐπιστημονικόν, ἀνεγνωρίσθη ἐπὶ τέλους

καὶ δικαίως ὡς ἀληθὴς καλλιτεχνία. Ἀληθῶς πρὸ τινων ἀκόμη ἐτῶν, οἱ φωτογράφοι δὲν ἐτόλμων νὰ ὀνομάσωσιν ἑαυτοὺς καλλιτέχνας, ἐθεωροῦντο δὲ ὡς ἀπλῶς ἐκτελοῦντες μηχανικὴν ἐργασίαν. Τφόντι, δὲν δύναται τις ν' ἀρνηθῇ, ὅτι μία προσωπογραφία δύναται ν' παραχθῇ διὰ τῆς φωτογραφίας μηχανικῶς καὶ μόνον, ἀλλὰ τοῦτο δύναται νὰ γείνη προκειμένου ν' ἀφιεθῇ ἐντελῶς εἰς τὴν τύχην ἢ ἀκριβεία τῆς ἐκτελέσεως, ἢ σύνθεσις, ἢ ἐκλογὴ τῆς καταλληλοτέρας ἀπόψεως, ἢ πλαστικότης τῆς εἰκόνος, ἢ στάσις, ὁ φωτισμὸς τοῦ φωτογραφουμένου. Προκειμένου ὁμῶς περὶ καλλιτεχνικῆς ἐκτελέσεως προσωπογραφίας ἀπειράριθμοι δυσκολίαι γεννῶνται, μακρὰ πείρα ἀπαιτεῖται, προσέτι δὲ καὶ ἱκανῶς ἐξησκημένος ὀφθαλμὸς εἶναι ἀπαραίτητος, ὅπως μεριμνήσῃ περὶ τῆς συνθέσεως, τῆς ἐκφράσεως, τῆς θέσεως, τοῦ φωτισμοῦ τοῦ πρὸς φωτογράφησιν προσώπου, ἵνα τὸ φωτογραφικὸν ἀντίτυπον διεκδικήσῃ ποιὰν τινα καλλιτεχνικὴν ἀξίαν.

Οἱ αὐστηροὶ κριταὶ τῆς φωτογραφίας, οὐδέποτε βεβαίως ἐφαντάσθησαν, ὅτι ἡ ἐντελής κατοχή τῶν κανόνων καὶ ἀξιωμάτων τῆς καλλιτεχνίας εἶναι τόσον ἀναγκαῖα εἰς τὸν φωτογράφον, ὅσον καὶ εἰς τὸν ζωγράφον· καὶ ὁμῶς τὸ πρᾶγμα οὕτω ἔχει. Ἐτι πλέον ὁ φωτογράφος ὀφείλει πάντας τοὺς κανόνας καὶ τὰ μέσα τῆς τέχνης νὰ ἔχῃ πρόχειρα κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐκτελέσεως τῆς φωτογραφίας, κατὰ τοῦτο δὲ ἀκριβῶς μειονεκτεῖ τοῦ ζωγράφου ὁ φωτογράφος, διότι οὐδεμίαν βραδύτερον ἀξιόλογον τροποποίησιν θὰ δύνηθῇ νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὰς παραμικροτέρας ἐλλείψεις τοῦ ἔργου του.

Ὅλα ταῦτα νομίζομεν ὅτι εἶναι ἱκανὰ τεκμήρια, ὅπως καὶ αὐτοὺς τοὺς πολεμίους τῆς φωτογραφίας πείσωσιν, ὅτι αὕτη εἶναι ἀληθὴς καλλιτεχνία καὶ ὄχι ἀποτέλεσμα χυδαίου μηχανισμοῦ.

Δὲν ἀρνούμεθα, ὅτι ὑπάρχουσι φωτογράφοι καὶ φωτογράφοι· ὅπως καὶ εἰς τὴν φιλολογίαν οὕτω καὶ ἐκ τῶν τεχνῶν εἰς τὴν φωτογραφίαν ἡ ἄβυσσος, ἡ ὁποία χωρίζει τὸ πολὺ καλὸν τοῦ πολὺ κακοῦ εἶναι ἀληθῶς βαθεῖα. Εἰς τὴν φωτογραφίαν ἔχομεν ἅφ' ἑνὸς μὲν ἀνθρώπους, οἵτινες δι' ἐπισταμένων καὶ σοβαρῶν μελετῶν, μακρὰς πείρας καὶ ἐπιμεμελημένης ἐκπαιδεύσεως ἀνύψωσαν τὴν τέχνην των εἰς βαθμὸν ἐπιστήμης· ἐνῶ ἅφ' ἐτέ-

ρου ἔχομεν ἐπαγγελματίας φωτογράφους, οἵτινες κατασκευάζουν μηχανικῶς φωτογραφικὰ ἀντίτυπα ἀποβλέποντες εἰς τὴν φωτογραφίαν, ὡς καὶ πρὸ ὀλίγου ἐλέγχαμεν, ἀπλῶς ὡς εἰς βιομηχανίαν.

Διάσχυρος ζωγράφος ἐκ τῶν ἀμειλίκτων τῆς φωτογραφίας πολεμίων ἐδοκίμασε νὰ καταδείξῃ «ὅτι ἡ φωτογραφία δὲν εἶναι ἀληθὴς τέχνη, ἐπειδὴ ἡ ἀτομικότης ἐν αὐτῇ (individualité) εἶναι λίαν περιορισμένη». Ὅτι εἶναι ὀλιγώτερον μεγάλη ἡ ἀτομικότης ἐν τῇ φωτογραφίᾳ, τοῦτο εἶναι ἐκτὸς συζητήσεως. Ἡ φωτογραφία δὲν δύναται ν' ἀπομακρυνθῇ τόσον πολὺ τῆς ἀληθείας· τοῦτο εἶναι τὸ προνόμιον τοῦ ζωγράφου, ἄλλως τε εἶναι ἀναγνωρισμένον, ὅτι ὅλαι αἱ μέθοδοι τῆς τέχνης ἔχουσιν ἄλλαι μεγαλειτέρα ἄλλαι μικρότερα ὅρια, οἱ περιορισμοὶ ὁμῶς οὗτοι καθιστῶσιν ἀναμφισβητήτως μεγαλειτέραν τὴν δυσκολίαν, δὲν ἀλλάσσουν ὁμῶς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων.

Ἐπίσης οἱ ζωγράφοι ἰσχυρίζονται, ὅτι δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ὑπάρχῃ ἐρμηνεία ἐν τῇ φωτογραφίᾳ, δεδομένου ὄντος ὅτι ὁ φακὸς εἶναι μηχανήμα.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι τὰ μέσα μόνον τῆς ἐρμηνείας τοῦ ζωγράφου καὶ τοῦ φωτογράφου εἶναι διάφορα· ἀπόδειξις τὸ ὅτι δύο φωτογράφοι φωτογραφοῦντες τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον παράγουσι δύο ἐντελῶς διάφορα ἀρνητικά, τόσω ὑπὸ ἔκτοφιν ἐκλογῆς τῆς ἀπόψεως ὅσῳ καὶ ὑπὸ ἔκτοφιν ποιότητος καὶ καλαισθησίας. Ὡστε ἐφ' ὅσον ὠρισμένα καλλιτεχνικὰ φωτογραφήματα δὲν θὰ δύνανται νὰ παραχθῶσιν ἀπὸ τὸν τυχόντα παρὰ μόνον ἀπὸ ὠρισμένον στενὸν κύκλον καλλιτεχνῶν φωτογράφων, θὰ ᾔναι ἀληθῶς ἀδικαιολόγητος ἡ ἐπιμονὴ τῶν θελόντων νὰ πείσωσιν, ὅτι ἡ φωτογραφικὴ εἶναι ἀπλῶς ἔργον μηχανῆς καὶ ὄχι τοῦ νοῦ.

Ἀδιστάκτως λοιπὸν φρονοῦμεν ὅτι ὁ σκοτεινὸς θάλαμος εἶναι ἀπλῶς *organon* διὰ τὸν φωτογράφον, ὅπως ὁ χρωστήρ διὰ τὸν ζωγράφον, ἡ γλύφις διὰ τὸν γλύπτην καὶ μόνον *organon*, τὸ ὄργανον δὲ τοῦτο ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς χεῖρας ἀληθοῦς καλλιτέχνου δύναται ν' ἀναπαραστήσῃ μίαν ἰδέαν ν' ἀπεικονίσῃ σκέψιν, νὰ ἐρμηνεύσῃ αἰσθημα καλλιτεχνικόν.

ΚΩΝΣΤ Δ. ΚΟΝΣΟΛΑΣ

